

AHMET  
ALTAN

---

Nu voi mai vedea  
lumea niciodată

*Memoriile unui scriitor întemnițat*

---

Cuvânt-înainte  
de Philippe Sands

Traducere din engleză  
de **Andrei Covaciu**



<i>Cuvânt-înainte</i> .....	7
<i>Nota traducătorului în limba engleză</i> .....	13
1. O singură propoziție .....	17
2. Prima noapte în cușcă.....	31
3. Oglinda și doctorul .....	43
4. Învățătorul.....	63
5. Cimitirul dosarelor roz.....	77
6. Înșelăciune.....	87
7. Întâlnire cu timpul .....	93
8. Călătorie în jurul propriei mele celule.....	105
9. Visul.....	121
10. Criminal în serie.....	129
11. Meryem.....	133
12. Romancierul care și-a scris propriul destin .....	147
13. Calcule .....	157
14. Îngrijorarea judecătorului.....	169
15. Spiridușii pădurii .....	173
16. Știrea.....	185
17. Cătușe.....	189
18. Pasărea.....	203
19. Paradoxul scriitorului.....	207

M-am trezit. Cineva suna la ușă. M-am uitat la ceasul cu afișaj digital aflat lângă mine, cifrele acestuia licărind ora 05:42.

— E poliția, am spus.

Asemenea tuturor disidenților din această țară, m-am dus la culcare așteptându-mă ca în zori să aud soneria.

Știam că într-o bună zi vor veni după mine. Acum tocmai o făceau.

Chiar îmi pregătisem un rând de haine, punându-le de cu seară într-o geantă, ca să fiu pregătit pentru raidul poliției și pentru ceea ce ar fi urmat.

O pereche de pantaloni negri, lălâi, din olandă, având pe talie un elastic, ca să nu fie nevoie de curea, niște șosete negre până la gleznă, o pereche de adidași moi, confortabili, un tricou subțire, din bumbac și o cămașă închisă la culoare, de purtat deasupra.

Am îmbrăcat „uniforma pentru razie“ și m-am apropiat de ușă.

Prin vizor am zărit pe palier șase polițiști purtând vestele echipelor speciale antitero și având cu toții inscripționat pe piept, cu litere mari, acronimul TEM.

Am deschis ușa.

— Iată mandatele de percheziție și de arestare, mi-au spus ei în timp ce intrau în locuință, lăsând ușa deschisă.

Mi-au comunicat că exista și un al doilea mandat de arestare, emis pe numele fratelui meu, Mehmet Altan, care locuia în aceeași clădire. O echipă de polițiști se înființase și la ușa lui, însă nu răspunsese nimeni la sonerie.

Când i-am întrebat la ce apartament sunaseră, mi-am dat seama că greșiseră numărul.

L-am sunat pe Mehmet.

— Avem musafiri, i-am spus. Deschide ușa.

În momentul în care închideam telefonul, unul dintre polițiști s-a întins să mi-l ia.

— Țta rămâne la mine, mi-a spus el, confiscându-mi-l.

Cei șase s-au răsfiat prin apartament și au început percheziția.

S-au ivit zorile. Soarele s-a înălțat din spatele dealurilor, razele lui răspândind pe cer valuri de lumină purpurii, stacojii și violacee, semănând cu niște petale de trandafir care se deschid.

Se anunța o dimineață liniștită de septembrie, neafectată de ceea ce se petrecea în locuința mea.

În vreme ce polițiștii îmi percheziționau apartamentul, am pus ceainicul la fiert.

— Nu doriți niște ceai? am întrebat eu.

Mi-au răspuns că nu.

— Nu e mită, am spus eu, imitându-l pe răposatul meu tată. Puteți lua o gură de ceai.

Cu fix patruzeci și cinci de ani în urmă, într-o dimineață exact ca aceasta, poliția a năvălit în casa noastră și l-a arestat pe tata.

Acesta i-a întrebat pe polițiști dacă nu doresc niște cafea. Când aceștia au refuzat oferta, tata a răs și a spus: „Nu e mită. Puteți lua o gură de cafea“.

Ceea ce trăiam nu era un déjà-vu. Pur și simplu, realitatea se repeta. Țara aceasta se mișcă prin istorie prea încet pentru ca timpul să înainteze în mod firesc, așa că acesta adesea se repliază.

Au trecut, iată, patruzeci și cinci de ani și timpul s-a întors la aceeași dimineață.

În spațiul ocupat de acea dimineață care a durat patruzeci și cinci de ani, tatăl meu a murit, iar eu am îmbătrânit, doar zorile și raidul poliției au rămas neschimbate.

Mehmet și-a făcut apariția în cadrul ușii deschise, afișând zâmbetul acela al lui, care întotdeauna are darul de a mă liniști. În jurul lui roiau niște polițiști.

Ne-am luat rămas-bun, iar polițiștii l-au luat pe Mehmet cu ei.

Mi-am turnat o ceașcă de ceai, am pus niște cereale într-un bol și am adăugat lapte peste ele. M-am așezat într-un fotoliu ca să-mi beau ceaiul, să-mi mănânc micul dejun și să aștept ca polițiștii să termine percheziția.

Apartamentul părea liniștit.

În afara fojgăielii polițiștilor, nu se auzea niciun sunet.

Au umplut câteva pungi groase de plastic cu niște laptopuri de acum douăzeci de ani, pe care scrisesem câteva

dintre romanele mele, mai multe dischete vechi, adunate de-a lungul anilor, precum și laptopul meu actual.

— Să mergem, mi-au zis.

Am înșfăcat geanta de voiaj, în care am adăugat un schimb de lenjerie intimă și două cărți.

Am părăsit clădirea și am intrat în mașina poliției, care aștepta la poartă.

M-am așezat pe banchetă, punându-mi geanta în poală. Cineva a trântit portiera.

Se zice că morții nu știu că sunt morți. Conform mitologiei islamice, odată ce cadavrul este vârat în groapă și acoperit cu țărână, iar cortegiul funerar începe să se disperseze, mortul încearcă să se ridice și să plece acasă și, abia în momentul în care se izbește cu capul de sicriu, își dă seama că a murit.

În momentul în care portiera s-a trântit, capul meu s-a izbit de sicriu.

Nu puteam deschide portiera acelei mașini, ca să ies.

Nu mă puteam întoarce acasă.

Nu voi mai putea săruta niciodată femeia pe care o iubesc, n-o să-mi mai pot îmbrățișa copiii, să mă întâlnesc cu prietenii, să mă plimb pe străzi. Nu voi mai avea la dispoziție odaia mea de scris, laptopul, biblioteca. Nu voi mai putea asculta un concert pentru vioară și orchestră, să plec într-o călătorie, să inspectez rafturile librăriilor, să cumpăr pâine dintr-o brutărie, să privesc marea ori un portocal sau să simt în nări mirosul florilor, al ierbii, al ploii, al pământului. Nu mă voi mai putea duce la cinematograful. Nu voi mai putea să mănânc ouă cu cârnați, să beau un

pahar cu vin sau să mă duc la un restaurant și să comand pește. Nu voi mai putea să privesc răsăritul. Nu voi mai putea să sun pe nimeni la telefon și nimeni nu mă va mai putea suna pe mine. Nu voi mai putea deschide singur vreo ușă. Nu mă voi mai trezi niciodată într-o încăpere cu draperii.

Până și numele meu urma să fie schimbat.

Cel de Ahmet Altan avea să fie șters și înlocuit cu cel din certificatul de naștere: Ahmet Hüsrev Altan.

Când mă vor întreba cum mă cheamă, eu voi răspunde „Ahmet Hüsrev Altan“. Când mă vor întreba unde locuiesc, le voi spune numărul unei celule.

De acum înainte, alții vor hotărî ce fac, unde stau, unde dorm, la ce oră mă trezesc și care îmi este numele.

Voi primi în permanență ordine: „stai“, „mergi“, „întră“, „mâinile sus“, „scoate-ți pantofii“, „nu vorbi“.

Mașina poliției a demarat în trombă.

Era prima zi a unei sărbători religioase care durează douăsprezece zile. Cei mai mulți locuitori ai orașului, inclusiv procurorul care dispusese arestarea mea, erau plecați în concediu.

Străzile erau pustii.

Polițistul de lângă mine și-a aprins o țigară, apoi mi-a întins pachetul.

I-am zâmbit și am scuturat din cap:

— Nu fumez decât atunci când sunt nervos, i-am spus.

Cine știe de unde a izvorât această frază. Minte mea nu se pregătise defel pentru o astfel de declarație. Era o

frază capabilă să interpună o distanță definitivă între ea însăși și realitate. De fapt, ignora realitatea, o ridiculiza — și asta chiar în momentele în care eu mă preschimbam într-o biată găză care nu era capabilă nici măcar să deschidă portiera mașinii în care se afla, care își pierduse dreptul de a-și hotărî viitorul, al cărei nume tocmai se schimba. O găză prinsă în plasa unui păianjen otrăvitor.

A fost ca și cum cineva aflat în interiorul meu, o persoană pe care nu aș prea putea-o numi „eu“, dar care, cu toate acestea, vorbea cu propria mea voce, folosindu-se de gura mea, și care, prin urmare, făcea parte din mine, a putut spune, în vreme ce era transportată într-o mașină a poliției, către o cușcă cu gratii de fier, că nu fuma decât atunci când era „nervoasă“.

Acea propoziție, ea singură, a schimbat dintr-odată totul.

A împărțit realitatea în două, asemenea unei săbii de samurai care, dintr-o singură lovitură, taie o eșarfă de mătase aruncată în aer.

Într-o parte a acestei realități se afla un trup prins în cursă, alcătuit din carne, oase, sânge, mușchi și nervi. În cealaltă parte se afla o minte căreia nu-i păsa de trup și care se amuza de ceea ce urma să i se întâmple acestuia, o minte care urmărea de undeva de sus scena din prezent și ceea ce urma să se întâmple mai departe, care se credea intangibilă și care, prin urmare, chiar era intangibilă.

Eram asemenea lui Iulius Cezar care, de cum a fost informat că o numeroasă armată a galilor se apropia pentru a-i elibera pe locuitorii asediați ai Alesiei, a pus să

fie ridicate două ziduri înalte — unul în jurul fortăreței, pentru a-i opri pe cei dinăuntru să plece, și unul de jur împrejurul propriilor trupe, pentru a-i opri pe cei din afară să intre.

Zidurile mele înalte fuseseră înălțate cu o siguranță și opreau amenințările letale să intre și grijile acumulate în cine știe ce cotloane ascunse ale propriei mele minți să iasă, astfel încât cele două să nu se poată uni, zdrobindu-mă cu sentimente precum teama și groaza.

Mi-am dat încă o dată seama că, atunci când trebuie să faci față unei realități capabile să-ți întoarcă viața pe dos, aceeași biată realitate te va lua pe sus, asemenea unui potop, numai și numai dacă îi cedezi și dacă te porți așa cum aceasta se așteaptă de la tine s-o faci.

Ca unul care a fost azvârlit în valurile murdare, involburate, ale realității, pot spune cu deplină siguranță că victimele ei sunt așa-ziii oameni inteligenți, care cred că trebuie să te porți în concordanță cu această realitate.

Există anumite acțiuni și cuvinte care sunt impuse de evenimentele, pericolele și realitățile înconjurătoare. Odată ce refuzi să joci rolul prestabilit, acționând, în schimb, și spunând lucruri neașteptate, realitatea însăși este luată prin surprindere — se izbește de digurile răzvrătite ale minții tale și se face fărâme. Apoi tu capeți puterea necesară de a aduna cioburile și de a forma din ele, la adăpostul propriei minți, o nouă realitate.

Secretul este să faci lucruri neașteptate, să spui lucruri neașteptate. Odată ce reușești să nu iei în serios sulița destinului îndreptată asupra propriului trup, poți înfuleca vesel

cireșele cu care ți-ai umplut pălăria, asemenea memorabilului locotenent din povestirea lui Pușkin, *Împușcătura*, care face exact acest lucru în vreme ce țeva unui pistol stă îndreptată către inima lui.

Asemenea lui Borges, poți da cu flit tâlharului care te amenință cu formula „Banii sau viața” spunând „Viața”.

Puterea pe care o vei dobândi în felul acesta este nețărmită.

Încă nu știu cum mi-a venit să rostesc propoziția care a transformat tot ceea ce se petrecea cu mine, precum și percepția asupra evenimentelor, după cum încă nu știu care ar fi putut fi sursa mistică a acesteia. Ceea ce știu este că o persoană aflată în mașina poliției, și anume cea care a spus că fumează numai când este nervoasă, stă ascunsă în mine.

Această persoană este făcută din mai multe glasuri, paragrafe, propoziții, precum și din durere.

Dacă nu mi-aș fi surprins tatăl zâmbind cu patruzeci și cinci de ani în urmă, când a fost și el luat de o mașină a poliției; dacă nu aș fi auzit de la el că trimisul Cartaginei, când fusese amenințat cu tortura, își vârâse mâinile în tăciuni aprinși; dacă nu aș fi știut că Seneca rostise vorbe de consolare prietenilor săi, în vreme ce stătea într-o baie plină cu apă fierbinte, tăindu-și venele din ordinul lui Nero; dacă nu aș fi citit că, în ajunul zilei în care urma să fie ghilotinat, Saint-Just notase într-o scrisoare: „condițiile erau dificile numai pentru cei care se opuneau să intre într-un mormânt” și că Epictet spusese că, „atunci când trupul ne este înrobite, mintea ne poate rămâne liberă”; dacă nu

aș fi aflat că Boethius și-a scris celebra carte într-o celulă, așteptându-și moartea, m-aș fi temut de realitatea care mă înconjură în acea mașină de poliție. Nu aș fi găsit puterea necesară să o ridiculizez și s-o rup în fâșii. Și nici nu aș fi fost în stare să rostesc propoziția aceea, însoțind-o cu un râs secret, încolțind de undeva din adâncul plămânilor și ajungându-mi pe buze. Nu aș fi fost în stare să fac toate acestea și m-aș fi ghemuit, neliniștit, pe banchetă.

Doar că cineva, o persoană despre care îmi imaginez că este plămădită din umbrele luminoase ale acelor morți magnifici, s-a reflectat în mine când am deschis gura, făcându-mă să transform situația în care mă aflam.

Realitatea nu a reușit să mă cucerească.

În schimb, am cucerit eu realitatea.

Aflat în mașina de poliție care accelera de-a lungul străzilor scaldate în soare, am luat geanta pe care o ținusem în poală și, cu un sentiment de ușurare, am așezat-o pe jos, lăsându-mă apoi pe spătarul banchetei.

Când am ajuns la Departamentul Securității, mașina a pătruns pe uriașa poartă de la intrare, continuând să înainteze pe un drum întortocheat. Pe măsură ce coboram panta, era din ce în ce mai puțină lumină, în vreme ce întunericul devenea tot mai profund.

După o ultimă cotitură, mașina s-a oprit, iar noi am coborât. Am intrat pe o ușă și am pășit într-un spațios hol subteran.

Aceasta este o lume a adâncurilor complet necunoscută oamenilor care mișună la suprafață. Duhnea a piatră, a sudoare și a igrasie. Avea darul să smulgă din lumea de